

Miről írtunk 100 éve, 50 éve?

Erdészeti Lapok 1903. évfolyama

Szeptember

Csegezy Pál: *Erdőkezelési állapotok (852-854.p.)*

„Nem lehet eléggé hangsúlyozni annak szükségességét, hogy az igazgatás és kezelés közötti érintkezés mindinkább megkönnyíttessék; egyes fontosabb dolgoknak közös tanácskozásban, majd a helyszínen való megbeszélése, megvitatása nem csak az ügy érdemére lehet jó eredménnyel, de ezúton inkább elkerülhető a kétely, a gyanú s a mindennél rútabb személyeskedés. Az erdőgazdaság fejlesztése közös célunk, nem lehet egyesek kiváltságos feladata, a feladatok megoldásának munkájában egyaránt részt kell venni minden erdésznek, hogy a jól megfontolt és a jól végzett munka kedvező eredménye közös örömünk legyen. Így leszünk érdemesek a bizalomra!”

Különfélék (858 .p.)

„A körmendi magpergető tulajdonosa, Stainer Gyula cs. és kir. udvari szállító

körlevelet bocsájtott szét, a melyben az érdeklődő közönséget értesíti, hogy körmendi magpergetőjében kizárólag magyar termékeket, magyar munkásokkal dolgoztat fel.

„A magyar korona országainak gyárai faipara 1898 évben” cím alatt Schmidt Károly m.k. erdőtanácsos a következőkről ad ismertetést. (813-827.p.)

„Kaptafagyártás. A kaptafagyártást hazánkban inkább csak kisiparszerűleg űzik és a kaptafa-készítők többnyire a bognárok közül kerülnek ki. 1898-ban csupán két gyártelepünk volt, a melyek közül az egyik, a pécsi, kizárólag kaptafákat készített, a másik, a soproni pedig egyéb faárúk készítésével is foglalkozott ... A soproni gyár gyártmányait túlnyomó részben Bécsben helyezte el.”

Az Erdő 1953. évfolyama

Szeptember

Káldy József: *Hibák és feladatok a fakitermelés területén. (212-227.p.)*

„A tudomány eredményeinek a felhasználása csak kis részben történt meg és a napi kérdések megoldásán túl, alig

foglalkozik valaki a fakitermelés munkaterületén meglévő sok probléma tisztázásával és megoldásával. Az erdőművelés területén egymást érik az ankétok, a tudományos viták, addig a fakitermelés területén nincs ez meg, ez pedig egyáltalában nem nevezhető kedvező jelenségnek ... 1953-ban a belföldi fakitermelés, erdeink leromlott állapota, kedvezőtlen fafajösszetétele és kormegoszlása miatt összes iparifa szükségletének mintegy egyharmadát képes fedezni. Ezen belül azonban még ennél is kedvezőtlenebb az arány. Iparifaszükségletünk döntő részét importálnunk kell. A faimport nagy megterhelést jelent egész népgazdaságunkra, mert teljes importunk értékének mintegy 10 %-át teszi ki. Amikor a ránk bízott erdőkben fakitermelést végzünk ne tévesszük szem elől ezeket. A fakitermelés munkáját azért a fával való nagyon takarékos gazdálkodás kell, hogy jellemezze; úgy gazdálkodjunk vele, mint akik tudjuk, hogy nagy érték van gondjainkra bízva.”

A kordokumentumokat kifürkészte, válogatta és lejegyezte:

Riedl Gyula és dr. Sárvári János

Könyvismertetés

Csoka György: *Levélaknák és levélaknázók. Agroinform Kiadó, Bp. 1–192. o.*



Az ERTI kutatójaként dolgozó szerző a gubacsok és hernyók után újabb kötetel jelentkezett. A rovarok sorában helyet foglaló, nem egyszer jelentős károsítást is okozó aknázókat tűzte

tollhegyre. A levélaknák főbb típusainak és jellemzőiknek bemutatása után az ezeket okozó rovarok főbb cso-

portjait tekinti át. De olvashatunk életmódjuk előnyeiről és hátrányairól is. Inkább felsorolásszerű rövidséggel képet kapunk a levélaknázókról és tápnövényeikről, kártevő szerepükről és természetes ellenségeikről. Eme inkább bevezetőnek minősíthető fejezetek után gazdanövények szerint rendezetten a szerző bemutatja az egyes aknázókat és kárképük jellemzőit. Pompás színes felvételek egészítik ki az egyes fajok leírását.

Megszívlelhetjük a szerzőnek azt a fontos intését, hogy a bemutatott aknázó rovarok akkor válhatnak kártevővé, ha a tápnövények monokultúrában jelennek meg.

A könyv érdemei: tömör, mégis kelendő tájékoztatás, a szöveges rész angol nyelvű fordítása. Nagyszerű színes felvételek.

A rövid ismertetést hadd zárjam egy személyes kiegészítéssel. Ha a most 7 éves, legnagyobb unokám hozzánk érkezik, első dolga a könyvespolcra levenni a szerző korábbi, hernyókat bemutató könyvét. Nos, a hernyós könyvnek most alighanem versenytársa akadt, és ennek nemcsak az érdeklődő gyerek, hanem a felnőtt is örülhet, hiszen kiválóan sikerült, tanulságos és szép kiállítású könyvet lapozgathat. Érdemes megvásárolni!

Ráadásul a könyv hátsó borítóján egy mosolyra készített fényképet találunk a szerzőről és hozzá kapcsolódó tematikus bemutatást. Utóbbiból csak annak megjelölése maradt ki, hogy a kép ábrázolja vajon a szalonbogar-félék (*Dermestidae*) vagy a díszbogarak (*Buprestinae*) közé sorolható-e.

Dr. Szodfridt István

**Kerényi Attila: Európa természet- és környezetvédelme
Nemzeti Tankönyvkiadó**

Közismert, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozásunk folyamatában egyik legnagyobb gondot jelentette környezetvédelmünk elmaradottsága. Ez a terület, ahol a csatlakozási tárgyalásaink során több témakörben derogációt (az uniós követelmények teljesítéséhez halasztást) kértünk. Nem lehetünk büszkéek a lakosság környezeti tudatának fejlettségére sem, holott hazánkban örömdetesen sok magyar nyelvű szakkönyv jelent már meg. E gazdag „könyvtermésben” is hiánypótló Kerényi Attila: Európa természet- és környezetvédelme c. műve. Ez az első olyan magyar nyelvű mű, amely kontinensünk természeti környezetének változásait a társadalmi-gazdasági fejlődés tükrében mutatja be, majd részletesen foglalkozik az utóbbi évtizedek főbb környezeti ártalmaival és a kivédésük érdekében tett intézkedésekkel.

A mű három részre tagolódik. Az elsőben az ember és a természeti környezet kölcsönhatásait követhetjük nyomon a pleisztocén jégtakaró visszahúzódásától a 20. század végéig. Külön fejezet foglalkozik az erdők középkori veszélyeztettségével és védelmével. Ábrát közöl pl. a tölgyfajok jégkorszak utáni terjedési útvonalairól és Közép-Európa erdősültségének ezer éves drasztikus csökkenéséről. Az okokat ki-

fejtve bemutatja, hogyan szorultak vissza egyre kisebb területre kontinensünk természetes és természetközeli erdei, sőt a füves bokros társulások is.

A II. részben a jelenlegi antropogén hatások erősségének elemzéséből indul ki, majd bemutatja kontinensünk ökoszisztémáinak típusait, állapotukat és faji diverzitásukat, a fajok fenyegetettségének mértékét. Részletesen foglalkozik az európai erdőpusztulással, az erdőtüzek gyakoriságával és kiderül, hogy ez utóbbi tekintetben sajnos a negyedikek vagyunk Európában. Külön alfejezet foglalkozik az erdőtelepítés és fakitermelés ökológiai hatásaival általában a kontinensen és néhány országban külön-külön is. Érdeklődésre tarthat számot „Az európai gazdálkodás hatása a trópusi erdőkre” c. fejezet is.

Képet kaphatunk az európai folyók, tavak átalakításáról, élőviláguk pusztulásáról, védelméről. Külön fejezet szól a Kárpát-medence biológiai sokféleségéről a bennszülött és reliktum fajokról és az itt kívánatos természetvédelmi stratégiáról. (Ezt a fejezetet Varga Zoltán egyetemi tanár írta.)

A szerző nem feledkezik meg földrészünk élettelen természeti értékeiről sem. A második rész 7. fejezetében sorra veszi és összefoglalja az egyes európai országok természeti értékeit

Mindezek után a természetvédelem európai szintű törekvéseit mutatja be. Ezek közül kiemeljük a Páneurópai

Ökológiai Hálózat létrehozását, s vele együtt a magyar ökológiai hálózat megalkotását. Megismerhetjük az Európai Unió természetvédelmi politikáját és hazánk természetvédelmi feladatait is. A II. részt a nemzetközi természetvédelmi egyezményekkel zárja.

A harmadik rész a szorosabb értelemben vett környezetvédelemmel foglalkozik. Megismerhetjük a levegő regionális háttér-szennyezettségének különbségeit a kontinensen, a városi környezet sajátosságait, emberekre veszélyes ártalmait, a zöldfelületek jelentőségét. Külön fejezetben elemzi a feltételezett klímaváltozás Európára vonatkozó fontosabb kutatási eredményeit. A könyv egyik legfontosabb információjának tartom az európai országok ökológiai lábnyom és ökológiai hiány térképét.

A könyv utolsó, terjedelmes fejezete az Európai Unió környezetvédelmi politikájával foglalkozik (Fazekas István tollából). A fejezeten belül kiemelt szerepet kap a 6. Környezetvédelmi Akcióprogram, amely 2010-ig meghatározza majd a kibővített Unió környezetpolitikáját, így hazánkét is.

A könyv rendkívül gazdagon illusztrált: 155 fekete-fehér ábra, 5 színes térkép, 22 színes kép és 52 táblázat támasztja alá a szerző mondanivalóját. Kislexikon, továbbá név- és tárgymutató segíti a terjedelmes mű használatát.

Berki Imre

Borhidi Attila: Magyarország növény-társulásai. Akad. Kiadó, Bp. 2003. 1–610. o.

Ez a mű már régóta váratott magára. Az elmúlt 1-2 évtizedben annyi új dolgot jelent meg egy-egy újabb feltárt vagy újabban felismert növény-társulás leírásával, hogy nagyon időszerű volt már ezek gyűjteményes összefoglalása, bemutatása, a közöttük felismerhető kapcsolatok leírása, egyáltalán rendteremtés ebben a kavargó forgatagban. Borhidi Attila pécsi egyetemi tanár és a vácrátóti botanikai és ökológiai kutatóintézet napjainkban visszavonult vezetője vállalta ennek az óriási szellemi munkának terhét. Könyvében a vizekben lebegve előforduló növény-társulásoktól kezdve a hazai viszonyok között legmagasabb fokon szerveződött erdőig mutatja be hazánk növény-társulásait és az ezekből kiforruló rendszert. Tisztelettel adózunk az igényes, bámulatraméltó szellemi teljesítménynek, és hasznát is húzhatunk belőle valamennyien, akik

a növényvilág valamelyik szegletével, pl. az erdőkkel vagyunk kapcsolatban.

Erdészeti vonatkozásban újdonságnak számít, hogy a mesterséges erdők rendszerezése is végre megjelent ebben a műben, kár, hogy csak az akácokra szűkítve, mert rajtuk kívül a fenyvesek, diósok stb. stb., de a származék és kultúrerdők is megérdemelnék a hasonló mélységű feldolgozást.

Számunkra érdekesség még az erdőszegélyek önálló növény-társuláskénti leírása. Ha ugyan szabadna ezeket az erdőtől elkülönítetten, velük azonos rendszertani kategóriaként tárgyalni. Végére is szorosan kötődnek az erdőkhöz, erdők nélkül nem létezhetnek. Igaz, a botanikus számos olyan elkülönítő növényfajt talál a szegélyekben, amelyek az erdők árnyékolt belsejéből hiányoznak, tehát a különbség közöttük valós, ám ha az erdőszegély önálló növény-társulás, akkor annak kellene értékelnünk az erdők egyéb összetevőit, a lombkoronaszintet, cserjeszintet stb. is.

Nehezíti a könyv értékelését az, hogy

a bőven említett növényfajok neveinek latin alakját időközben oly mértékben cserélték, hogy a Jávorka-féle növényhatározókon nevelődött botanikai érdeklődésű ember már alig ismeri ki magát. Ez akkor is nehézséget okoz, ha a szerző a nevezéktan kérdéskörének külön fejezetet szentel és ezzel indokolja névválasztását. Talán egy szótár hozzáadásával lehetett volna ezen könnyíteni?

Az egyes növény-társulások bemutatásához kapcsolt ökológiai (termőhelyi) megjelöléseket is helyes lett volna pontosítani. Mert pl. a külföldi talajrendszerekből átvett típus-megjelölésekkel – ilyen pl. a protorendzina – nehezen boldogulunk.

Az említett hibák ellenére kiváló munkát vehetünk kezünkbe. Csalogatóan szép színes felvételek láttatják velünk hazánk növényvilágának sokszínűségét. Ezért a természetet elmélyültebben ismerni akarók kezébe ajánljuk a könyv beszerzését és lapjainak forgatását.

Dr. Szodfridt István